

**BOSHLANG`ICH TA`LIM YO`NALISHI TALABALARINI INFORMATIKA
FANINI O`QITISHDA INTERAKTIV USULLARDAN FOYDALANISH**

Toshpo`lotova Jasmina

Shahrisabz davlat pedagogika instituti talabasi

O`ktamov Madadjon

Shahrisabz davlat pedagogika instituti o`qituvchisi

Annotatsiya. Interfaol usullardan foydalangan holda informatika fanini o`rganish o`quvchilarning bilim faolligini faollashtirish, mustaqil bilim olish qobiliyatini rivojlantirish, jamoada ishlash ko`nikmalarini rivojlantirish, muloqot ko`nikmalarini rivojlantirish va shakllantirish, eng muhimi, o`quv motivatsiyasini oshirish imkonini beradi.

Аннотация. Изучение информатики с использованием интерактивных методов позволяет учащимся активизировать свои знания, развить способность к самостоятельному обучению, развить навыки работы в команде, развить и сформировать коммуникативные навыки, а главное, повысить учебную мотивацию.

Annotation. Studying computer science using interactive methods allows students to activate their knowledge, develop their ability to learn independently, develop teamwork skills, develop and form communication skills, and most importantly, increase their educational motivation.

Kalit so`zlar: interfaol usul, vaziyatni tahlil qilish usuli, ishbilarmon o'yin usuli, miya hujumi usuli, kichik guruhlarda muhokamalar usuli.

Ключевые слова: интерактивный метод, метод ситуационного анализа, метод деловой игры, метод мозгового штурма, метод обсуждения в малых группах.

Key words: interactive method, situation analysis method, business game method, brainstorming method, small group discussion method.

Hozirgi vaqtda ta'limga yondashuv hayot va faoliyatning rivojlanish dinamikasining o'ziga xos xususiyatlari, turli xil o'qitish texnologiyalarining o'ziga xos xususiyatlari va shaxs, jamiyat va davlat ehtiyojlari bilan belgilanadigan o'quv jarayoniga yangilik va innovatsiyalarni kiritishga qaratilishi kerak.

Qanday qilib oddiy darsni g'ayrioddiy qilish kerak, qanday qilib qiziq bo'lmagan materialni qiziqarli qilish, zamonaviy bolalar bilan zamonaviy tilda qanday gaplashish kerak? Har bir o'qituvchi savol ustida ishlaydi: o'quvchilarning hayotiy pozitsiyasi va kasbiy o'zini o'zi belgilashi asosida o'quvchilarda ta'lim va kognitiv faoliyatga faol munosabatni shakllantirish uchun o'quv jarayonini qanday tashkil qilish kerak. Bu

borada qanday usul va uslublar yoki o'qitish texnologiyalari eng samarali ta'sir ko'rsatishi mumkin. Interfaol usullar bu muammoni hal qiladigan usullardir.

Bugungi kunda asosiy uslubiy yangiliklar o'qitishning interfaol usullaridan foydalanish bilan bog'liq. "Interaktiv" so'zi bizga inglizcha "interact" so'zidan kelgan. "Inter" - "o'zaro", "harakat qilish" - harakat qilish. Interfaol usul o'zaro ta'sir, suhbat, dialog rejimida bo'lishni anglatadi. Demak, interfaol metodlar o'quvchining nafaqat o'qituvchi bilan, balki o'quv jarayonida bir-biri bilan ham keng o'zaro munosabatiga yo'naltirilgan. Bu usullar o'rganishga o'quvchiga yo'naltirilgan yondashuvga eng mos keladi. Ular birgalikda o'qitishni o'z ichiga oladi, bunda talaba ham, o'qituvchi ham ta'lim jarayonining sub'ektlari hisoblanadi. O'qituvchi ko'pincha faqat o'quv jarayonining tashkilotchisi, guruh rahbari va o'quvchilar tashabbusi uchun sharoit yaratuvchisi sifatida ishlaydi.

Interfaol ta'limning mazmun-mohiyati shundan iboratki, ta'lim jarayoni shunday tashkil etilganki, deyarli barcha o'quvchilar ta'lim jarayoniga jalb qilinadi, ular o'zlari bilgan va o'ylagan narsalarni tushunish va mulohaza yuritish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'quv materialini o'rganish va o'zlashtirish jarayonida talabalarning birgalikdagi faoliyati har bir kishi o'ziga xos individual hissa qo'shishini, bilim, g'oyalar va faoliyat usullari almashishini anglatadi. Bundan tashqari, bu yaxshi niyat va o'zaro qo'llab-quvvatlash muhitida sodir bo'ladi, bu nafaqat yangi bilimlarni olish, balki kognitiv faoliyatni rivojlantirish, uni hamkorlik va hamkorlikning yuqori shakllariga o'tkazish imkonini beradi.

Interfaol ta'lim usullarining vazifalari

- Har bir ishtirokchini bilimlarni o'zlashtirishning faol jarayoniga kiritish.
- Talabalarga tabaqalashtirilgan va individual yondashuvni amalga oshirish.
- Muvaffaqiyatli muloqot ko'nikmalarini shakllantirish, masalan, tinglash, dialog qurish, savol berish va jamoada ishlash.

- Mustaqil ravishda bilim olish, vazifalarni kichikroqlarga bo'lish, o'z tanlovining oqibatlarini aniqlash va natija uchun javobgarlikni o'z zimmasiga olish qobiliyatini rivojlantirish.

Interfaol usullarning tamoyillari

- Barcha ishtirokchilarning tengligi.
- Shaxsiy tanqidning etishmasligi.
- Har qanday javob haqiqat emas, balki fikrlash uchun ozuqadir.
- Interfaol usullarda turli texnologiyalardan keng foydalaniladi: audio va video muammoni yuzaga keltirish uchun, kompyuterlar esa natijalarni qidirish va formatlash uchun ishlatiladi. Zamonaviy texnologiyalar ta'lim samaradorligini oshiradi.

Interfaol usullardan foydalangan holda informatika fanini o'rganish o'quvchilarning bilim faolligini faollashtirish, mustaqil bilim olish qobiliyatini

rivojlantirish, jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish, muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish va shakllantirish, eng muhimi, o'quv motivatsiyasini oshirish imkonini beradi.

Ta'lim usullari - bu o'quv jarayonida o'quvchilar va o'qituvchilarning o'zaro munosabatlari shaklini aks ettiruvchi texnika va yondashuvlar yig'indisidir.

Ta'lim haqidagi zamonaviy tushunchada o'quv jarayoni o'quvchilarni ma'lum bilim, ko'nikma, qobiliyat va qadriyatlar bilan tanishtirish maqsadida o'qituvchi va talabalar (dars) o'rtasidagi o'zaro ta'sir jarayoni sifatida qaraladi.

“Informatika va AKT” fani ta'lim tizimida ham, butun zamonaviy jamiyat taraqqiyotida ham muhim o'rin tutadi. Bu fan maktablarga yaqinda joriy qilingan, shuningdek, boshqa maktab fanlaridan ba'zi farqlari bor, shuning uchun o'qituvchilarning ishlashi uchun juda ko'p imkoniyatlar mavjud. Bu xususiyatlar darslarni yangicha o'tkazish, turli metodlar, vositalar va o'qitish texnologiyalaridan foydalanish imkonini beradi, bu ayniqsa, o'quvchilarning bilimga qiziqishini shakllantirishga yordam beradi va shuning uchun ta'lim sifatini yuqori darajaga ko'taradi.

"Informatika" fanining o'zi juda universaldir. Menimcha, bu fanni o'rganishda interfaol usullardan foydalanish zarur, chunki informatika fan-texnika taraqqiyoti bilan hamnafas kun sayin takomillashib, rivojlanib bormoqda va bu yerda to'xtab, an'anaviy usullardan foydalanish maqsadga muvofiq emas.

Informatika darslarini o'tkazishda didaktik vazifaga qarab metod tanlashni hisobga olish zarur. Oldin o'rganilgan materialni umumlashtirish vazifasini qo'yib, biz "Aqliy hujum", "Guruh muhokamasi", "Ishbilarmon o'yin", "Vaziyat tahlili", "Kichik guruhlarda ishlash", "Juftlikda ishlash", "Mikrofon" usullaridan foydalanamiz.

Vaziyatni tahlil qilish usuli:

Biz undan deyarli barcha ishtirokchilar odatiy vaziyatda duch keladigan muammolarni muhokama qilish uchun foydalanamiz. Kompyuterda ishlayotgan vaziyatlar - kompyuterning muzlashi, to'satdan elektr uzilishi, kompyuter viruslari, qo'shimcha qurilmalarni ulash, Internetda ma'lumot qidirish va hokazo.

"Ishbilarmon o'yin" usuli.

Ishbilarmonlik o'yini davomida talabalar o'rganilayotgan mavzu bilan bog'liq stsenariy bo'yicha rol o'ynaydilar. O'rganilayotgan mavzularning yakuniy darslarida ishbilarmonlik o'yinlarini o'tkazish yaxshidir - MS-Word matn muharriri, Excel elektron jadvallari. Talabalar turli rollarda vazifalarni bajaradilar. Misol uchun, bir guruh kompyuter texnikasini yig'ish va sotish bilan shug'ullanadigan kompyuter kompaniyasi, boshqa guruh xaridorlar.

“Miya hujumi” usuli.

Aqliy hujum davomida ishtirokchilar o'z fikrlarini erkin almashishadi, shunda hamma boshqalarning g'oyalariga asoslanadi.

Kompyuter fanini o'rganishda aqliy hujum uchun muammolar:

Kompyuter inson salomatligiga zararlimi?

Tashqi xotira vositalari - kamchiliklari va afzalliklari.

Kasbiy muammolaringizni hal qilishda Internet.

Kompyuter viruslari - kompyuteringizni qanday himoya qilish kerak.

Kasbingizdagi axborot texnologiyalari.

Informatika fanining yaratilishida matematika va fizikaning roli.
va boshqalar.

“Kichik guruhlarda muhokamalar” usuli.

Kichik guruhlarda munozaralar usulidan foydalanish informatika fanidan har qanday mavzuni o'rganishda, takrorlash, mustahkamlash va yangilarini o'rganishda qo'llanilishi mumkin.

Loyiha usuli.

Axborot texnologiyalari bilimdan ko'ra ko'proq ko'nikma va qobiliyatlarni talab qiladi. Shuning uchun informatika darslarida o'quvchilarning amaliy faoliyati ustuvor bo'lishi kerak. U loyihaga asoslangan o'qitish usuli yordamida faollashtirilishi mumkin. Bu yerda eng muhim nuqta - bajarilgan harakatlarning natijasidir.

Ushbu usullardan foydalanish talabalarga turli qarorlar qabul qilishda mantiqni rivojlantirish, shuningdek, berilgan vaziyat yoki vazifada istiqbolni ko'rish imkonini beradi.

Shunday qilib, biz o'qituvchiga interfaol o'qitishning turli usullari va texnologiyalarini birlashtirishi tavsiya etiladi, bu ulardan foydalanishdan eng katta samaraga erishishga imkon beradi. Yuqorida ko'rib chiqilgan interfaol usullar ta'lim jarayonida axborot texnologiyalari fanlarini o'qitishda qo'llanilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Israilovich, D. O., & Komilovna, T. L. (2022). Optimization of Validity of Text Information Based On Mechanisms with Soft Clustering. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION,2(2), 369-373.
2. Madadjon O'ktamov. "Kuzatuv quduqlarida yer osti suvlarini gidrorejim parametrlarini masofaviy nazorat qilishning avtomatlashgan tizimlari." Science and Education 2.12 (2021): 202-211.
3. Абдувалиева, Зебинисо Абдулхамидовна, and Луиза Комиловна Турсунова. "МАТЕМАТИЧЕСКИЙ АППАРАТ МЕТОДОВ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЯ ДОКУМЕНТООБОРОТА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ." International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research (2022): 296-299.
4. Marjona Yusupova Avaz qizi Yaxiyaxonova Muhiba Maxmudjonovna. Ta'lim muassasalarida “Informatika va AT” fanlaridan mustaqil ta'limni tashkil etishda raqamli texnologiyalaridan foydalanish / ALGORITMLAR VA

DASTURLASHNING DOLZARB MUAMMOLARI MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY - AMALIY ANJUMAN / СТ 366-370

5. Yaxiyaxonova Muhiba Maxmudjonovna. Mustaqil ta'limni tashkil etishda ilg'or xorijiy tajribalarning ahamiyati / *Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* / VOLUME 1, ISSUE 5, ISSN 2181-1784, SJIF 2021: 5.423
6. Raxmatov, Sherqo'Zi Olimovich. "MASOFAVIY TA'LIM DASTURLARINING TA'LIM TIZIMIDA AFZALLIKLARI VA AMALIY AHAMIYATI (MOODLE, SCORM, TUTOR DASTURLARI MISOLIDA)." *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 1.11 (2021): 1263-1270.
7. Бердиева, Гульноза. "BOSHLANGICH SINIF OQITUVCHILARINI AKTDAN FOYDALANISH ASOSIDA KASBIY FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSLARI." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 10.6 (2022): 1176-1180.
8. Berdiyeva, Gulnoza. "INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANINI OQITISHDA MASOFAVIY TALIM TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI" Gulnoza Berdiyeva, Qarshi davlat universitetining Pedagogika instituti oqituvchisi."
9. Vasiyeva, Dilfuza. "THE ROLE AND POSSIBILITIES OF INFORMATION COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS." *PEDAGOGS* jurnali 32.2 (2023): 164-165.
10. Jurayev, Suxrojon. "OLIY TA'LIM TIZIMIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI." *Scienceweb academic papers collection* (2019).